

Titel: Overvågning af trane <i>Grus grus</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A128	Version: 2	Oprettet: 28.02.2017
Thomas Eske Holm & Bjarne Søgaard Aarhus Universitet	Gyldig fra: 15.03.2017		
	Sider: 8		
	Sidst ændret: 02.2017		
TA henvisninger			

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode	2
2.2 Udstyr	3
2.3 Procedure	3
2.3.1 Stam- og kortdata	3
2.3.2 Observationer og feltskema	3
3 Databehandling	4
4 Kvalitetssikring	5
4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering	5
5 Referencer	6
6 Bilag	6
6.1 Feltskema	6
7 Oversigt over versionsændringer	8

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en kvalitetssikret, standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende trane.

Trane er en spredt forekommende ynglefugl i skov- og hedemoser samt enkelte steder i rørskov i hele Danmark. Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

2 Metode

Overvågning af trane gennemføres af Miljøstyrelsens (MST) enheder gennem optælling af ynglepar beliggende i EU-Fuglebeskyttelsesområder.

Overvågning af trane er kategoriseret som Intensiv 1. Intensiv 1 står for opsøgende overvågning af artens bestandsstørrelse. Overvågningen består af en basisovervågning, der har til formål at følge udviklingen i artens yngleforekomst i de 20 EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget

På feltskemaet til overvågning af trane (bilag 6.1) er der fortrykte felter til angivelse af de parametre, der skal overvåges.

2.1 Tid, sted og periode

Trane eftersøges hvert andet år (2017, 2019 og 2021) i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget.

Overvågning af arten gennemføres ved kortlægning af yngleaktive par i perioden 20. marts til 30. april. Især i tæt bevoksede moseområder bør overvågningen primært gennemføres i skumringen morgen og aften. I helt åbne moseområder, hvor ynglefuglene oftest er langt mere synlige, kan arten også overvåges på andre tider af dagen. Erfaringen er dog, at ynglefuglene er mest stemmeaktive morgen og aften, og overvågning i denne periode vil således være mest sikker. Dage med vedvarende regn, tåge og eller stærk blæst er uegnede til disse observationer og skal undgås.

Lokaliteter, der undersøges for ynglende trane, består af kendte ynglelokaliteter for arten samt potentielle ynglelokaliteter (fx moser, hedemoser, ellesump, eng, hængesæk eller rørbevoksede søbredder til placering af reden, og mosaiklandskaber med moser, skovmoser, enge og marker til fouragering).

Ynglepar der observeres i forbindelse med overvågning af andre arter – primært tinksmed og hjejle uden for det fastsatte overvågningsvindue (20. marts – 30. april) kan medtages såfremt forekomsten kan henføres til sikre eller sandsynlige ynglepar.

Arten overvåges i alle de fuglebeskyttelsesområder, hvor den indgår i områdernes udpegningsgrundlag.

2.2 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse) og teleskop (20-30 X forstørrelse). Derudover medbringes GPS, kort eller ortofoto til positionering af observationer, feltskema og skriveredskaber.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Inden ynglesæsonen udarbejdes en oversigt over relevante ynglelokaliteter. Oversigten udarbejdes på baggrund af den lokale viden i MST-enhederne suppleret i rimeligt omfang med viden om tranes forekomst i Danmark herunder offentliggjorte artikler, atlaskortlægning og DOFbasen, eller kontakter til lokale. Oversigten holdes løbende ajourført og danner grundlag for følgende års overvågninger af arten.

Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed og dato registreres på feltskema (bilag 6.1). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Kort- og Matrikelstyrelsen, navngives ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx "Mose SØ for Pindstrup".

Arealet på lokaliteten, hvor arten eftersøges, indtegnes som polygon på feltkort (landkort eller ortofoto) til efterfølgende registrering i Danmarks Naturdatabase. Såvel positive observationer som 0-observationer på egnede ynglelokaliteter registreres i Naturdatabase.

2.3.2 Observationer og feltskema

Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed for overvågningen og dato registreres på feltskema (bilag 6.1).

De berørte potentielle yngleområder i fuglebeskyttelsesområderne overvåges efter én af følgende metoder afhængig af områdets beskaffenhed:

1. Overvågning fra højereliggende observationspunkt med godt udsyn. Udvælgelsen af observationspunkter skal ske, således at så stor en del af optællingsområdet som muligt dækkes.
2. Den anden metode er en gennemgang af randområder til det potentielle yngleområder i skumringen morgen og aften tidligt i overvågningsperioden, hvor fuglene er meget territoriehævdende. Dette er fx relevant i flade tilgroede hede- eller moseområder, hvor adgang til fods er vanskeligt, og hvor der ikke er frit udsyn til det potentielle yngleområde.
3. Den tredje metode er en gennemgang af området til fods. Det sikres, at alle potentielle delområder i fuglebeskyttelsesområdet overvåges. Ruten kan derfor med fordel fastlægges på forhånd ved gennemgang af ortofoto. Ruten vil oftest være bestemt af geografiske elementer i landskabet, f.eks. markskel, læhegn, vandløb, fugtige områder, småsøer etc. Afstanden mellem de enkelte ben på ruten bør ikke være større, end at alle ynglefugle (i hvert fald teoretisk) vil kunne opdages. Ved ændringer i områdets topografi eller fugtighedsforhold kan det være nødvendigt at ændre den planlagte rute.

Observationer af par eller reder indtegnes på kort. Observationer af enkeltfugle markeres ligeledes på feltkortet med bemærkninger om adfærd og udseende, som indikerer at fuglen er i færd med en ynglecyklus. Ud fra de indsamlede oplysninger gives en samlet vurdering af, om der er tale om et sikkert eller sandsynligt ynglepar.

Yngleføremønstre opgives i sikre eller sandsynlige ynglepar. Definitionerne på disse kategorier følger med enkelte tilføjelser Grell (1998):

Sikkert ynglefund:

- Tydelig afledningsadfærd hos gamle fugle
- Fund af frisk brugt rede fra samme år
- Gamle fugle med føde til ungerne/direkte ungefodring
- Gamle fugle, der flyver til og fra rede under omstændigheder, der tyder på, at reden er besat
- Øvrige omstændigheder, der tyder på, at en rede er besat
- Rede med æg eller friske æggeskaller
- Rede med unger eller dununger.
- Ungeførende adulte fugle

Sandsynligt ynglefund:

- Syngende fugle og ynglepar (duetskrig) hørt i ynglesæsonen
- Fugle (eller par), der tilsyneladende hævder territorium
- Parringsadfærd
- Ængstelig kalden fra gamle fugle, der gør det sandsynligt, at der er rede eller unger i nærheden
- Redebyggende fugle
- Fugle, der samler redemateriale eller ses med redemateriale i næbbet

Hvis arten ikke yngler på den undersøgte lokalitet skrives "0" under "Antal ynglepar i område (polygon)".

Ikke kønsmodne par i 2-4 års alderen kan være meget stedfaste i og omkring potentielt egnede områder, men de udviser ikke samme territorieadfærd som kønsmodne par. En faglig vurdering i felten kan derfor være nødvendig, så yngre ikke kønsmodne par frasøtes som ynglepar.

3 Databehandling

Data fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for trane i NaturAppl (programmet downloades fra Miljøportalen).

Hvis lokaliteten har været overvåget før, anvendes så vidt muligt samme polygon som sidst. Vælg "Kopier fra eksisterende sted" i NaturAppl.

Vejledning til NaturAppl mm. Findes på Miljøportalens hjemmeside:

<http://www.miljoportal.dk/Dokumenter%20alle/Vejledning%20til%20NaturAppl.pdf>

Registreringer af trane, som FDC-Bio måtte gøre under overvågnings- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for relevante myndigheder eller blive indtastet i Naturdatabasen.

Ved indtastning i databasen overføres det overvågede område fra feltkort til databasen.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.

Den datatekniske anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Naturdatabasen omfatter kvalitetssikringsprocedurer for selve indtastnings- og redigeringsprocessen samt det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data.

Se den datatekniske anvisning her:

http://bios.au.dk/fileadmin/bioscience/Fagdatacentre/Biodiversitet/DN01_Naturdata.pdf

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side

BILAG 6.1	TRANE feltskema	NOVANA
-----------	-----------------	--------

Version 2 gældende fra 15.03.2017

Stamdata	
Dato:	
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata
Stednavn:
Det undersøgte/overvågede område indtegnes på kort til senere registrering som polygon i Danmarks Naturdata.

Overvågningsdata			
Antal ynglepar:			
Sikkert	Sandsynligt	Par ialt	Bemærkninger

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:
2	28-02-2017	Frekvens og dækning	Frekvensen er ændret fra to til tre gange i overvågningsperioden. Trane overvåges ikke længere i hele landet, men i de fuglebeskyttelsesområder hvor arten er på udpegningsgrundlaget.